

ÖNSÖZ

Küçük tasarruf sahiplerinin bir araya gelerek ekonomik kaynak yaratmalarına olanak veren anonim ortaklıklar, ticari hayatta büyük bir öneme sahiptirler. Tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak açısından, bu ortaklıkların denetimi gittikçe önem kazanmaktadır.

Anonim ortaklıklarda denetim konusuna, bir çok eserde değinilmesine karşın, dış denetim ve özellikle de Türk Ticaret Kanunu açısından yapılan dış denetim konusu, yayınlanmış bir iki çalışma dışında detaylı olarak ele alınmamıştır.

Gerçekleşmiş olan mevzuat değişiklikleri ve anonim ortaklıklarla ilgili diğer gelişmeleri de dikkate alarak ele aldığımız çalışmamızda, denetim ile ilgili eksiklikleri gidermeye yönelik bir katkıda bulunmaya çalıştık. Bu amaçla, konuyla ilgili doktrin eleştiri ve görüşleri ile Yargıtay kararlarına geniş ölçüde yer vererek karşılaştırma yapma ve görüş belirtme yoluna gittik. Böylece dış denetim ile ilgili eksiklikleri ve problemleri dile getirerek, bunların giderilmesi için çözüm yolları araştırdık.

Ekonomik hayatta büyük öneme sahip anonim ortaklıklar hukukuna katkıda bulunma heyecanı, bizi motive eden büyük bir unsur olmuştur. Asistanı ve öğrencisi olmakla büyük bir onur duyduğum hocam **Doç. Dr. Mehmet BAHTİYAR**'a, tezin hazırlanması sırasında taslakları büyük bir sabırla ve titizlikle inceleyerek yapıcı eleştiri ve görüşleriyle katkıda bulunması nedeniyle en içten şükranlarımı sunarım.

Dr. Aydın ÇELİK

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	1
İÇİNDEKİLER	2
KISALTMALAR.....	
GİRİŞ.....	
A. KONUNUN TAKDİMİ	
B. KONUNUN ELE ALINIŞI VE SINIRLANDIRILMASI.....	

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL OLARAK DENETİM AMACI VE TÜRLERİ

& 1. GENEL OLARAK DENETİM	
I. DENETİM KAVRAMI	
II. DENETİMİN AMACI VE ÖNEMİ	
III. DENETİMİN SINIFLANDIRILMASI.....	
A. DENETİMİN KAPSAMI BAKIMINDAN.....	
1. Geniş Anlamda Denetim	
2. Dar Anlamda Denetim	
B. DENETİMİN BİÇİMİ BAKIMINDAN	
1. Şekli Denetim.....	
2. Maddi Denetim.....	
C. DENETİMİ YAPANLAR BAKIMINDAN	
1. İç Denetim	
a) Geniş anlamda iç denetim.....	
b) Dar anlamda iç denetim.....	
2. Dış Denetim.....	
a) Geniş anlamda dış denetim.....	
b) Dar anlamda dış denetim.....	
c) Halka arzın denetimi.....	
d) Özel konulu anonim ortaklıkların denetimi.....	

& 2. ANONİM ORTAKLIKLARDA DIŞ DENETİM.....	
I. DIŞ DENETİMİN NEDENLERİ VE AMAÇ	
II. GENİŞ ANLAMDA DIŞ DENETİM.....	
III. DAR ANLAMDA DIŞ DENETİM.....	

İKİNCİ BÖLÜM SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞININ DENETİMİ

& 3. KURULUŞTA VE ANASÖZLEŞME DEĞİŞİKLİKLERİNDE İZİN	
I. GENEL OLARAK.....	
II. KURULUŞTA İZİN	
A. İZİN İSTEME USULÜ	
B. İNCELEMENİN NİTELİĞİ.....	
III. ANASÖZLEŞME DEĞİŞİKLİKLERİNDE İZİN	
A. İZİN İSTEME USULÜ	
B. İZİNİN GEÇERLİLİK SÜRESİ.....	

& 4. ORTAKLIĞIN FAALİYETİ SIRASINDA DENETLENMESİ	
I. DENETİM YAPILIRKEN ESAS ALINAN HÜKÜMLER.....	
A. ORTAKLIKLARIN DENETİMİNE DAİR TÜZÜK	
B. KOMİSER YÖNETMELİĞİ.....	
C. BAKANLIK TEŞKİLAT KANUNU	
D. 1330 (1916) TARİHLİ MUVAKKAT KANUNU	
E. BANKALAR KANUNU	
F. SİGORTA MURAKABE KANUNU	
II. BAKANLIK MÜFETTİŞİNİN DENETİMİ	
A. DENETİMİN ŞEKLİ	
B. DENETİMİN KAPSAMI	
C. DENETİMİN SONUÇLARI	
1. Suç İhbarı	
2. Fesih Davası	
3. Gündeme Madde Koydurmak	
III. BAKANLIK KOMİSERİNİN DENETİMİ	
A. GENEL OLARAK	
B. KOMİSER DENETİMİNİN NİTELİĞİ.....	
C. KOMİSERİN DENETİM YETKİSİ	
1. Komiserin Toplantı Başlamadan Önceki Görev ve Yetkileri	
2. Komiserin Toplantı Sırasındaki Görev ve Yetkileri.....	
3. Komiserin Toplantıdan Sonraki Görev ve Yetkileri	

& 5. BAKANLIĞIN FESİH DAVASI AÇMA YETKİSİ	
I. GENEL OLARAK.....	
II. DAVA AÇMA NEDENLERİ	
A. PAY SAHİPLERİ SAYISININ BEŞTEN AŞAĞIYA DÜŞMESİ.....	
B. ZORUNLU ORGANLARDAN BİRİNİN BULUNMAMASI VEYA GENEL KURULUN TOPLANMAMASI	
C. KANUNA ANASÖZLEŞMEYE VEYA KAMU DÜZENİNE AYKIRILIK	
III. DEĞERLENDİRME	

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SİCİL MEMURUNUN DENETİMİ

I. GENEL OLARAK.....	
II. İNCELEMENİN KAPSAMI.....	
A. YASAL ŞARTLARA UYGUNLUK	
B. GERÇEĞE UYGUNLUK	
C. KAMU DÜZENİNE UYGUNLUK	
III. İNCELEMENİN SINIRI.....	
IV. DEĞERLENDİRME.....	

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM KAMU TÜZEL KİŞİLERİ TARAFINDAN DENETİM KURULUNA ÜYE SEÇİLMESİ

I. GENEL OLARAK.....	
II. SEÇİLEN ÜYENİN NİTELİĞİ	
III. SEÇİLEN ÜYE İLE ORTAKLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN NİTELİĞİ.....	

- IV. ÜYE SEÇME ŞARTLARI.....
- A. SADECE KAMU TÜZEL KİŞİLERİNE YETKİ VERİLEBİLMESİ
- B. ANASÖZLEŞMEYE HÜKÜM KONULMASI
- C. FAALİYET KONUSUNUN KAMU HİZMETİ OLMASI
- V. GENEL HÜKÜMLER KARŞISINDA ÖNGÖRÜLEN İSTİSNALAR.....
- A. SEÇİM VE AZİL YETKİSİNİN KAMU TÜZEL KİŞİSİNDE BULUNMASI
1. Seçim.....
2. Azil.....
- B. PAY SAHİBİ OLMA ZORUNLULUĞUNUN BULUNMAMASI.....
- C. KAMU TÜZEL KİŞİLERİNİN SORUMLU TUTULMASI.....

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

- Ansay, T.** : Anonim Şirketler Hukuku, 6. baskı, Ankara 1982. (AŞ.)
- Ansay, T.** : “The Control Of Formation Of Corporations In Turkey”, Batider, C. II, S. 1, Ocak 1963.
- Arkan, S.** : Ticari İşletme Hukuku, Ankara 1995.
- Arkan, S.** : Halka Açık Anonim Ortaklıkların Özellikleri ve Dış Denetim, Ankara 1976.
- Arseven, H.** : Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler, İstanbul 1960.
- Arseven, H.** : “Yeni Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler § 6 Ticaret Sicili”, İkt. ve Mal., 1957, C. IV, S. 2.
- Arslan, İ.** : Şirketler Hukuku Bilgisi, Konya 1997.
- Arslanlı, H.** : Anonim Şirketler I, Umumi Hükümler, 3. bası, İstanbul 1960. (C. I)
- Arslanlı, H.** : Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, C. II-III, İstanbul 1960. (C. II-III)
- Arslanlı, H.** : Kara Ticareti Hukuku Dersleri Umumi Hükümler, İstanbul 1959. (Kara Ticareti)
- Atasoy, Ö. A.** : Anonim Ortaklıkların Denetlenmesinde Hakim Olan Esaslar ve Türk Hukukunda Denetleme Organının Görevleri, Eskişehir 1984.
- Bahtiyar, M./Biçer, L.** : “Anonim Ortaklık Kuruluş Sistemleri ve TTK. m. 273 Değişikliği”, Prof. Dr. Ayferi Göze’ye Armağan, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul 2004/1-2.
- Başbuğoğlu, T.** : Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu Açıklamalar-İçtihatlar, C.I, Ankara 1988.
- Baştuğ, İrfan** : Şirketler Hukuku Temel İlkeleri, İzmir 1974.
- Battal, A.** : Bankalar Kanunu Şerhi, TBB., Eylül 2003. (Şerh)
- Battal, A.** : Bankalarla Karşılaştırmalı Olarak Hukuki Yönden Özel Finans Kurumları, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1999.
- Bilge, M. E.** : Ticaret Sicili, İstanbul 1999.
- Couchepin, R.** : Ticaret Sicili Memurunun İnceleme Yetkisinin Sınırlandırılması, (Çev. Akar Öçal), İkt. Mal., C.XXIX, S.12, 1983.
- Çamoğlu, E.** : “Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik Karşısında Sermaye Ortaklıklarında Çağrısız Genel Kurulların Pratik Değeri”, İkt. Mal., C. XXII, S. 8.

Çamoğlu, E. : “Ticaret Bakanlığı Komiserinin Genel Kurul Toplantısının Açılmasına İzin Vermekten Kaçınma Yetkisi”, İkt. Mal., C. XXII, S. 9.

Çevik, O. N. : Anonim Şirketler, 4. baskı, Ankara 2002.

Çolak, N. İ. : Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve ABD Örneği, Ankara 2003.

Doğanay, İ. : Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. 1, ikinci baskı, Olgaç Matbaası, Ankara 1981. (Şerh)

Domaniç, H. : Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi II, İstanbul 1988. (Şerh)

Erem, T. : Ticaret Hukuku Prensipleri, Cilt II, Ticaret Şirketleri, İstanbul 1972.

Erem, F. –Altınok, A- Tandoğan, H. : Bankalar Kanunu Şerhi, 7. bası, Ankara 1989.

Eriş, G. : Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Ticaret Şirketleri, C. I, 2. baskı, Ankara 1992. (TTK.)

Eriş, G. : Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995. (AŞ.)

Göle, C. : “Anonim Ortaklıklarda Ticaret Bakanlığının İzni ve Danıştay”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Aralık 1979.

Guhl, Theo/Hirsch, Alain : “Anonim Şirketlerde Denetleme”, çev. Akar Öçal, Batider, C. VI, S. 4, Aralık 1972.

Güredin, E. : Denetim, 10. Baskı, İstanbul 2000.

Kabalioglu, H. A. : Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma İlkesi, İstanbul 1985.

Karahan, S. : Ticari İşletme Hukuku, 6. Baskı, Konya 1997.

Karayalçın, Y. : Ticaret Hukuku II Şirketler Hukuku, 2. baskı, Ankara 1973. (Şirketler)

Karayalçın, Y. : Ticari İşletme Hukuku, Ankara 1968. (İşletme)

Kaya, A. : Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Ankara 2001.

Kendigelen, A. : “Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İçticaret 1995/1 Sayılı ‘Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ’inin Hukuki Açısından Değerlendirilmesi”, İÜHFM, C. LV, 1996.

Kiper, O. : Uygulamada Ticaret Şirketleri, İstanbul 1995.

Kreuzer, K. : “Avrupa Ekonomik Topluluğu’nda Banka Denetimi”, Avrupa Topluluğunda Banka Hukuku, Altıncı Avrupa Hukuku Haftası, İstanbul 1992.

Mimaroğlu, S. K. : Ticaret Hukuku İşletme Hukuku, C. I, 3. Baskı, Ankara 1978.

Morođlu, E. : "Yeni Türk Lirası ve Anonim Ortaklık Paylarının Asgari İtibari Deđerleri", Dünya Gazetesi, 26.03.2004.

Morođlu, E. : Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 7. bası, Beta, İstanbul 2001. (TTK.)

Morođlu, E. : "Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi", İHFM, C. XLII, S. 1-4 (ayrı bası), İstanbul 1977. (Özel Denetçi)

Morođlu, E. : Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3. baskı, İstanbul 2001. (Hükümsüzlük)

Hatemi, H./Serozan, R./Arpacı, A. : Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul 1992.

Helvacı, M. : "Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik" Geređi Ticaret Ortaklıklarının Özellikle Anonim Ortaklık Genel Kurullarının Yapılması, İstanbul 1997. (Yönetmelik)

Hırş, E. : Ticaret Hukuku Dersleri, 3. bası, İstanbul 1948.

İmregün, O. : Anonim Ortaklıklar, 4. bası, İstanbul 1989. (AO.)

İmregün, O. : Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, İstanbul 1989. (İlkeler)

İmregün, O. : Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Dođan Menfaat İhtilafları, İstanbul 1962.

İmregün, O. : Kara Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1997. (Kara Ticaret)

Öçal, A. : "Avrupa Tipi Anonim Şirket İçin Öngörülen Denetleme Esasları", İkt. ve Mal., C. XVII, S. 8, Mart 1971.

Öçal, A. : "Anonim Şirketlerde Denetçilerin Genel Kurullarda Hazır Bulunma Mükellefiyeti", ESADER, C. XII, S. 1. (Hazır Bulunma)

Öçal, A. : Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Kararları (1960-1970), Ankara 1972.

Önder, M. F. : Türk Hukukunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Bankaları Denetimi ve Hukuki Sonuçları, İstanbul 2002.

Poroy, R./Tekinalp, Ü./Çamoğlu, E. : Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 8. bası, İstanbul 2000. (Ortaklıklar)

Poroy, R./Yasaman, H. : Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2001.

Poroy, R./Erem, S. T. : Türkiye'de Sermaye Piyasasının Gelişmesi İçin Gerekli Hukuki Tedbirler, Sermaye Piyasası Etüdü, Ankara 1964.

Pulaşlı, H. : Şirketler Hukuku, 3. Bası, İstanbul 2001.

Reisoğlu, S. : Bankalar Kanunu Şerhi, Ankara 2002.

Reisoğlu, S. : “Yeni Türk Lirasına İlişkin Yasal Düzenlemeler ve Uygulama Sorunları”, Türkiye Bankalar Birliği, 11 Ekim 2004, -<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Seminer%20YTL.doc->)

Schuler, P. : L’assemblée général des actionnaires dans les sociétés anonymes, Université De Neuchâtel Faculté De Droit, Lausanne 1937.

Sengir, T. : “İsviçre’de Sicilli Ticaret Memurları ve Sicil Organlarının Hukuki Durumları ve Mesuliyetleri”, Adalet Dergisi 1963, yıl 54, S.1-4.

Somer, M. : Sermaye Piyasası Hükümlerinin Türk Ticaret Kanunu’nun Tedrici Kuruluş Sistemi Üzerindeki Etkileri, İstanbul 1990.

Şirin, Ş. : Şirketler ve Özel Statülü Kurumlar, İstanbul 1992.

Tandoğan, H. : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II, Ankara 1987.

Tandoğan, H. : “Hükmi Şahısların Anonim Şirket İdare Meclisinde Temsili”, Batider, C. I, S. 1. (Temsil)

Tanör, R. : Türk Sermaye Piyasası-Halka Arz, 2.c., İstanbul 2001.

Taşdelen, S. : Bankalar Kanunu Şerhi, Ankara 20002.

Tekil, F. : Anonim Şirketler Hukuku, 2. bası, İstanbul 1998. (AŞ.)

Tekil, F. : Şirketler Hukuku, İkinci Cilt Anonim Şirketler, İstanbul 1978.

Tekinalp, Ü. : Türk Mali Kurumlar Hukuku, C.I, Banka Hukuku Esasları, İstanbul 1988.

Tekinalp, Ü. : “Denetim Tüzüğü Tasarısı Üzerine Düşünceler”, İkt. ve Mal., C. XVII, S. 2, Mart 1971.

Tekinalp, Ü. : “Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TK m. 370)”, İkt. Mal., C. XV, S. 4. 1968.

Tekinalp, Ü. : Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, 2. baskı, İstanbul 1979. (Bilanço)

Tekinalp, Ü. : Anonim Ortaklıkların Yönetim Kurullarında Tüzel Kişilerin Temsili, Ankara 1965. (Temsil)

Teoman, Ö. : “Anonim Ortaklıkta Azlığın Genel Kuruldan Özel Denetçi Seçilmesini İsteme Hakkı ve Gündeme Bağlılık İlkesi”, İkt. ve Mal. D., C. XXVII, S. 2, Mayıs 1980.

Teoman, Ö. : “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Toplantılarına Bizzat Katılmak Yükümü Var Mıdır?”, İkt. ve Mal., C. XXVI, S. 3. (Katılma Yükümü)

Teoman, Ö. : “Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçim ve Azillerinin Gündeme Bağlılık İlkesi İle İlişkisi”, İkt. Mal., C. XXVIII, S. 1.

Teoman, Ö. : “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına ‘Dinleyicilerin’ Katılması”, İkt. Mal., C. XXIII, S. 3.

Toksal, B. : “Yeni Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler (Anonim Şirketler)”, İkt. ve Mal., C. V, S. 4, 1958.

Toksal, B. : Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, Ankara 1986. (Şerh)

Tuncer, S. : “Bankaların Denetimi”, İkt. ve Mal., C. XXXV, S. 5, Ağustos 1988.

Türk, H. S. : “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Gündeme Bağlılık İlkesi ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Azil ve Seçimi”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu I, 1984.

Uçar, S. : Hukukumuzda Ticaret Sicili Tacir ve Esnaf Kavramı, İstanbul 1993.

Ulusoy, Y. : Sermaye Piyasası Kanunu , Ankara 1981.

Ulusoy, Y. : Sermaye ve Para Piyasası Mevzuatı Yorum ve Açıklamalar, C. 1-2, Ankara 1991.

Ülgen, H. : Türk Ticaret Hukukunda Hukuki Görünüş Nazariyesi (Ticari İşletme Bakımından Uygulama), Ankara 1975.

ÜNAL, O. K. : Sermaye Piyasalarında HAAO’lar, Ankara 1999.

Üçışık, G. : “Halka Açık Anonim Şirketlerin Dış Denetimi”, Türk Ticaret Kanununun 30. Yılı Semineri, İstanbul 1988.

Von Steiger, F. : İsviçrede Anonim Şirketler Hukuku, çev. Tahir Çağa, İstanbul 1968.

Yavuz, C. : Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 5. bası, İstanbul 1997.

Yıldız, Ş. : Avrupa Birliğinin Şirketler Hukukuna İlişkin Yayınlanmış Konsey Yönergeleri, Erzurum 2000.